

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
Інститут музичного мистецтва
Університет імені Яна Кохановського
(Кельце, Польща)
Інститут музичної освіти Університету
імені Яна Кохановського
Університет Вітовта Великого (Каунас, Литва)
Музична академія
Університету Вітовта Великого
Казахська національна консерваторія
імені Курмангази (Алмати, Казахстан)
Академія мистецтв у Банській Бистриці
(Словаччина)

Ministry of Education and Science of Ukraine
Drohobych Ivan Franko
State Pedagogical University
Institute Music Art
University Jan Kochanowski
(Kielce, Poland)
Institute Music Education
University Jan Kochanowski
University Vytautas Magnus (Kaunas, Lithuania)
Music Academy of University Vytautas Magnus
Kazakh Kurmangazy National Conservatory
(Almaty, Kazakhstan)
Academy of Arts in Banska Bystrica
(Slovakia)

ISSN 2518-721X

**МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ХХІ СТОЛІТТЯ –
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА:
збірник наукових праць інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка**

**MUSIC ART XXI CENTURY –
HISTORY, THEORY, PRACTICE:
collection of scientific papers Institute of Musical Art
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University**

**ВИПУСК 8
ISSUE 8**

Дрогобич – Кельце – Каунас –
Алмати – Банська Бистриця
Посвіт, 2022

Drohobych – Kielce – Kaunas –
Almaty – Banska Bystrica
Posvit, 2022

Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 25 травня 2022 року)

УДК 78.01(08)
М 89

Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [загальна редакція та упорядкування А. Душного]. Дрогобицьк – Кельце – Каунас – Алмати – Банська Бистриця: Посвіт, 2022. Вип. 8. 184 с.

Восьмий випуск збірника «Музичне мистецтво XXI століття: історія, теорія, практика» розкриває питання музикознавства, інструментального мистецтва, мистецької педагогіки, портретів видатних музикантів.

Видання адресоване фахівцям у галузі музичного мистецтва, науковцям, викладачам та студентам вищих навчальних закладів.

УДК 78.01(08)

Головний редактор

Душний А. – кандидат педагогічних наук, доцент.

Редакційна колегія:

Бермес І. – доктор мистецтвознавства, професор (Україна);

Салій В. – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна);

Мандравскі Є. – доктор габлітований, професор (Польща);

Круль Я. – доктор габлітований, професор (Польща);

Бальчунас Г. – доктор гуманітарних наук (Литва);

Геруліс С. – доктор гуманітарних наук, доцент (Литва);

Смакова З. – доцент, заслужений діяч культури Республіки Казахстан (Казахстан);

Каліакбарова Л. – кандидат педагогічних наук, професор (Казахстан);

Кузембаєва С. – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч Республіки Казахстан (Казахстан);

Ділі В. – доктор наук, професор (Словаччина);

Стреначікова М. – доктор наук, доцент (Словаччина).

Рецензенти:

Сташевський А. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри народних інструментів Харківської державної академії культури, заслужений діяч мистецтв України.

Чумак Ю. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, директор Дрогобицького фахового музичного коледжу ім. В. Барвінського.

Збірник включений до міжнародної науково-метричної бази **Google Scholar**

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2022
© Душний А.І., 2022
© Посвіт, 2022

*Recommended for publication
by Scientific and Methodological Council
Institute of Music Arts Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(protocol № 4 from May 25, 2022)*

UDC 78.01(08)
M 89

Music Art XXI Century – history, theory, practice: collection of scientific papers
M 89 **Institute of Musical Art Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University / [edited and compilers A. Dushniy]. Drohobych – Kielce – Kaunas – Almaty – Banska Bystrica: Posvit, 2022. Issue 8. 184 s.**

The eighth issue of the collection «Music Art XXI Century: History, Theory, Practice», discloses question musicology, instrumental art, art pedagogy, portraits of famous musicians.

The publication is addressed specialists in the field of musical art, scientists, teachers and students of higher educational institutions.

UDC 78.01(08)

Chief editor:

A. Dushniy – Ph.D. in Education, Associate Professor.

Editorial board:

I. Bermes – Doctor of Arts, Professor (Ukraine);
V. Saliy – Ph.D. in Education, Associate Professor (Ukraine);
Je. Mađrawski – Doctor Habilitation, Professor (Poland);
Ja. Król – Doctor Habilitation, Professor (Poland);
G. Balciunas – Ph.D. in Humanities (Lithuania);
S. Gerulis – Ph.D. in Humanities, Associate Professor (Lithuania);
Z. Smakova – Associate Professor, Honored Worker of Culture Republic Kazakhstan (Kazakhstan);
L. Kalyakbarova – Ph.D. in Education, Professor (Kazakhstan);
S. Kuzembayeva – Doctor of Arts, Professor, Honored Artist of Republic Kazakhstan (Kazakhstan);
V. Didi – PaedDr. MgA. et Mgr., Professor (Slovakia);
M. Strenacikova – Doc. CSc., Ph.D., Associate Professor (Slovakia).

Reviewers:

A. Stashevskiy – Doctor of Art, Professor, Head of the Folk Instruments Department Kharkiv State Academy of Culture, Honored Art Worker of Ukraine.

Y. Chumak – Ph.D. in Art, Associate Professor of Folk Musical Instruments and Vocals Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Director Drohobych Vasil Barvinsky Music College.

The collection included in the international scientific-metric bases **Google Scholar**

*Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.*

© Drohobych Ivan Franko State
Pedagogical University, 2022
© A. Dushniy, 2022
© Posvit, 2022

Віктор СПОДАРЕНКО

(Україна, Київ)

**ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЬОВОГО АНАЛІЗУ
В АКОРДЕОННО-БАЯННИХ ТВОРАХ:
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті розглядається проблема стильового аналізу музичних творів. На основі праць музикознавців здійснюється характеристика рис та ознак, що визначають семантику сучасного поняття «стиль». Нами виведена формула власного трактування музичного стилю, як цілісна динамічна система, детермінована особистісно-світоглядowymi, психологічними, соціокультурними чинниками, з характерними стійкими рисами, що проявляються в ідейно-естетичній, змістово-образній, тематичній, жанровій єдності, музичній мові та визначають характерну закономірність музичного твору чи творчого почерку композитора.

Ключові слова: стиль, система, художня закономірність, жанр, структура музичного твору.

Лім.: 11.

Viktor SPODARENKO

(Ukraine, Kyiv)

**FEATURES OF STYLISTIC ANALYSIS
IN ACCORDION WORKS:
METHODOLOGICAL ASPECT**

The article considers the problem of stylistic analysis of musical works. Based on the works of musicologists, the characteristics and features that determine the semantics of the modern concept of «style» are characterized. We derived a formula for our own interpretation of musical style, as a holistic dynamic system, determined by personality and worldview, psychological, socio-cultural factors, with characteristic stable features, manifested in the ideological and aesthetic, semantic, thematic, genre unity, musical language and determine the characteristic pattern of the musical work or the creative handwriting of the composer.

Key words: style, system, artistic regularity, genre, structure of a musical work.

Ref.: 11.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку музичного мистецтва та акордеонно-баянної творчості зокрема, характеризуються різноманітністю стильових явищ, технік композиції та мето-

дів роботи з музично-тематичним матеріалом. З огляду на це, чимало дослідників та музикознавців звертають увагу на вивчення стильових рис, жанрових аспектів, особливостей музичної структури та семантики музичних творів. Чимало наукових розвідок із зазначеної проблематики виявляють закономірності еволюції оригінального репертуару – починаючи із становлення академічної народно-інструментальної школи та завершуючи оригінальними музичними композиціями початку XXI століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті проблем вивчення музичної стилістики в акордеонно-баянних творах, актуальним завданням є вияв характерних атрибутів, рис та ознак, що впливають на ідентифікацію музичного стилю композитора. Окреслена проблема отримала висвітлення в працях музикознавців, які досліджували естетичні категорії стилю, напряду та художнього методу в музичному мистецтві. До означених наукових праць можемо віднести роботи таких авторів: М. Михайлов [5], С. Скрєбков [6], А. Сохор [7], Є. Назайкінський, С. Павлишин, А. Сокол [8], І. Коханік, С. Шип, О. Катрич, А. Калениченко, О. Кушнірук, Л. Мельник. Крім вищезгаданих праць, окремо можемо виділити роботи, що характеризуються вивченням стилістики в акордеонно-баянних творах – А. Сташевського [10], І. Єргієва [3], А. Гончарова, М. Черепанина [11], Я. Олексіва, М. Булди [11], Д. Кужелева [4]. З огляду на вище сказане, очевидним є факт актуальності вивчення не тільки проблематики стильової та жанрової основи акордеонно-баянних творів, але й особливостей роботи композитора з музично-тематичним матеріалом, техніки композиції, що обумовлено активним розвитком оригінального репертуару, як у творчості українських, так і зарубіжних авторів. Особливе значення в дослідженні проблем стилю та жанру в акордеонно-баянній творчості належить теорії стилю, що розглядає не тільки дефініцію самого поняття, але й виявляє семантику та характерні риси музичного стилю композитора.

Таким чином, **метою статті** – є виявлення характерних рис та ознак, що визначають семантику сучасного поняття «стиль».

Виклад основного матеріалу. Осмислення естетичної категорії стилю в теоретичному музикознавстві здійснювалось практично з кожною епохою еволюції музичного мистецтва, що виражала зміну в поглядах на побудову лінійних структур, гармонічні принципи вертикалі й акордової фактури, структурні особливості музичної форми та реалізацію художнього змісту в музичному творі. Очевидним є те,

що саме поняття «стиль» використовувалось ще в античній Греції, де на той час його пов'язували з риторикою та поетикою, а саме слово «stilos» означало «паличку для письма». Згодом, відбулось закріплення в мистецтвознавчій практиці означеного поняття для опису системи художніх засобів, прийомів, художньої закономірності, яка характеризувала творчий почерк конкретного автора. В музикознавстві закріпленню цього поняття сприяли композиторська практика та розвиток музично-теоретичної думки. Наприклад, можемо згадати про давньогрецьку теорію музики з її вченням про гармонію, або ж теоретичні праці середньовіччя – Гвідо Аретинського «*Micrologus de disciplina artis musicae*» («Мікролог, або коротке вчення про музику»), Боеція «*De institutione musica*», дослідження означеної проблематики в епоху відродження – Джозеффо Царліно «*Le istituzione harmoniche*» («Основи гармоніки»); Жана Філіпа Рамо «*Traité de l'harmonie*» («Основи гармонії»), «*Nouveau système de musique théorique*» («Нова система теоретичної музики»). Уже з наведених праць можемо зробити висновок про постійну увагу вчених до вивчення означеної проблематики пов'язаної з теоретичним узагальненням практичного досвіду в композиції.

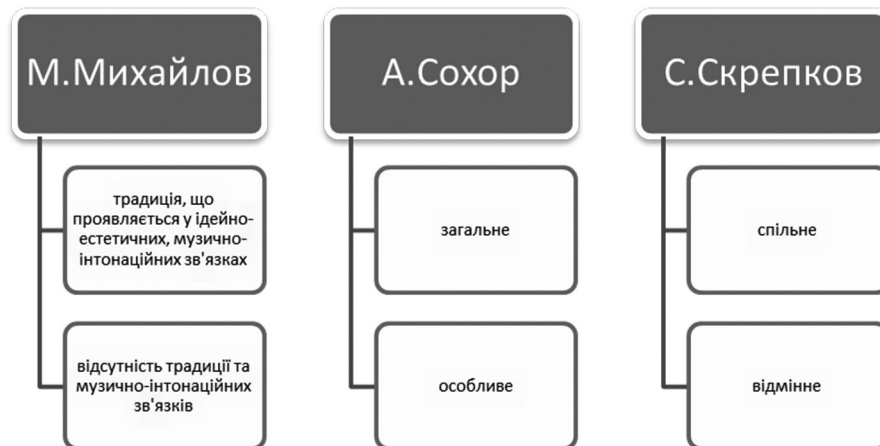
Універсальність естетичної категорії стилю на сучасному етапі обумовлена використанням цього поняття для вивчення різних аспектів музичної дійсності. Наприклад, ми вживаємо це поняття для характеристики творчості композитора, музичного твору, творчого напрямку, особливостей національної культури (національний стиль) чи епохи (історичний стиль); для здійснення періодизації авторського стилю на ранній, зрілий, пізній стиль композитора. Зважаючи на вищезгадану всеохоплюючу специфіку поняття «стиль», вважаємо доцільним представити окремі тези з вивчення означеної естетичної категорії.

Найпоширенішим семантичним зерном дефініції поняття *стиль* є його тлумачення в значенні *художньої цілісності (єдності)*, яка властива музичному твору чи творчості декількох авторів (напряму) на основі низки характерних ознак. Такий погляд на означену категорію формувався на основі структурної диференціації цілого (музичного твору) та усвідомлення художньо-естетичного взаємозв'язку між його компонентами. Таким чином, за Б. Асаф'євим, *стиль – художня цілісність (єдність)*, що охоплює декілька структурних елементів музичного твору: мелодію, гармонію, фактуру, музичну форму.

Схоже осмислення стилю спостерігається також в С. Скрепкова, який визначає *стиль* – як «вищий вид художньої єдності», що охоплює: тематизм, музичну мову (ладо-гармонічну організацію), формотворення. Останнє в теорії С. Скрепкова виявляється через інтонаційний розвиток. Розвиваючи означену думку, зазначимо, що для наявності інтонаційного розвитку необхідним є наявність самого інтонаційного «ядра», процес його становлення та завершення, що, по суті, співвідноситься з теорією В. Бобровського про функційні основи музичної форми та значенням ролі музичної драматургії в побудові музичного тематизму.

Розглядаючи теоретичну концепцію стилю М. Михайлова, приходимо до висновку, що в його працях автор мислить стиль – як «цілісну, відносно *стійку систему*», що охоплює ідейно-естетичний, змістово-образний, тематичний та жанровий аспекти. Особливу роль вчений надає ідентифікації творчого напрямку, що також використовується нами для виявлення стильових тенденцій в баянно-акордеонній творчості. Зокрема, запропонований метод М. Михайлова корелюється з відомим алгоритмом співставлення традиції та новації, або ж кореляції в категоріях спільного та відмінного (за С. Скрепковим), загального та особливого (детально описується в теорії стилю А. Сохора).

Якщо узагальнити думки декількох авторів щодо методу виокремлення характерних стильових ознак в творчості композиторів, то очевидним є алгоритм пошуку оригінального творчого почерку композитора, що проявлятиметься в мелодико-тематичних та гармонічних елементах музичної мови, особливостях побудови музичного твору, системі художніх образів та жанрових характеристиках.

Крім вищезгаданого, в контексті аналізу акордеонно-баянних творів з метою виявлення їхніх стильових ознак, на нашу думку, слід зважати на характер зіставлення тих аспектів, які певним чином стосуються класичного і романтичного типу музичного мислення і художньої творчості зокрема: раціональне – ірраціональне (емоційне), нормативне – ненормативне, узагальнене (абстрактне) – конкретне, статика – динаміка, орієнтація на стереотип (зразок, еталон) – подолання стереотипу шляхом вільного самовираження, контрастне зіставлення, замкненість композиції та її жанрово-стильової системи – саморух, варіантність тематичного розвитку і відкритість до взаємодії із фольклором, історіографією. Отже, зважаючи на вищезгадані співставлення в процесі аналізу музичного твору можемо визначити й наступне: різні способи вираження дійсності у творчості композитора і його ставлення до неї, у яких особиста думка може бути висловлена ствердно, переконливо, експресивно, емоційно і виявляти своєрідну естетичну оцінку тим чи іншим явищам, або ж навпаки, містити у своєму «підтексті» сумнів, невизначеність чи відсутність концентрованого, емоційного вердикту, намагання узагальнити події та особисту думку підкорити нормативним, раціональним основам музичної мови.

Окреме значення у визначенні стилю композитора належить культурній ситуації в якій формується творчість конкретного автора, або, іншими словами, те, що детермінує індивідуальний стиль. Чимало дослідників вивчаючи означене явище виявляють спільний погляд, надаючи важливе значення таким поняттям як: інтонаційний фонд (М. Михайлов), музичне середовище (М. Арановський), полюси стильового притягання (Г. Григор'єва) на основі яких відбувається формування музичної свідомості композитора, накопичення загальнолюдського музичного досвіду – засоби, прийоми, звороти, універсальні «лексеми» – та його індивідуально-переосмислене втілення у музичному творі. Означені детермінанти знаходяться у площині соціокультурного, естетико-історичного контексту й обумовлені алгоритмом функціонування і взаємного формування індивідуальної і суспільної свідомості з характерною *взаємодією авторського з національним (етнічним), історичним чи, з огляду на інтертекстуальність явища сучасної полістилістики, з чужорідним (іншоавторським) стилями.*

Висновки. З огляду на сучасні тенденції в музичному мистецтві та акордеонно-баянній творчості зокрема, а саме розвиток та співіснування різних стильових ситуацій і течій, ретроспективних тенденцій з префіксами «нео» і «пост», полістилістичність музичних явищ проблема вивчення стилістики в сучасних баянно-акордеонних творах залишається актуальною. Одним з аспектів дослідження цієї проблематики є вивчення характерних рис музичного стилю, його семантичних та дефінітивних особливостей, що створює необхідний методологічний інструментарій стильового аналізу музичних творів. На прикладі розгляду теоретичних аспектів теорії стилю в працях різних авторів, нами розглянуто тлумачення самого поняття «стиль», а також виявлено його характерні складові та детермінуючі фактори, що впливають на формування індивідуального стилю композитора. На основі здійснених наукових розвідок спробуємо запропонувати своє визначення музичного стилю, що мислиться нами як *цілісна динамічна система, детермінована особистісно-світоглядovими, психологічними, соціокультурними чинниками, з характерними стійкими рисами, що проявляються в ідейно-естетичній, змістово-образній, тематичній, жанровій єдності, музичній мові та визначають характерну закономірність музичного твору чи творчого почерку композитора.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арановский М. Мышление, язык, семантика. *Проблемы музыкального мышления: сб. стат.* / [Сост. и ред. М. Арановский]. Москва: Музыка, 1974. С. 90–128.
2. Григорьева Г. К вопросу об эклектике в современной музыке (опыт постановки проблемы). *Музыкальное мышление: проблемы анализа и моделирования: сб. науч. трудов.* Киев: Киевская госконсерватория, 1988. С. 10–16.
3. Єргієв І. Український «модерн-баян» – феномен світового мистецтва: навч. посіб. [для вищих муз. навч. закладів]. Одеса: Друкарський дім, 2008. 168 с.
4. Кужелев Д. Баянна творчість українських композиторів у контексті сучасних стильових тенденцій. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) імені П. І. Чайковського: зб. наук. ст.* / [Ред.-упоряд. М. А. Давидов]. Київ, 2010. С. 93–101.
5. Михайлов М. Стиль в музыке: исследование. Ленинград: Музыка, 1981. 226 с.
6. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. Москва: Музыка, 1973. 448 с.
7. Сохор А. Стиль, метод, направление. *Вопросы теории и эстетики музыки.* Ленинград, 1965. Вып. 4. С. 3–15.
8. Сокол А. Стилистика музыкальной речи и терминологические ремарки: дис. канд. искусствознания: 17.00.03. Одесса, 1996. 384 с.
9. Сподаренко В. Стильові тенденції акордеонно-баянної творчості українських композиторів другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. канд. мистецтвозн.: 17.00.03. Івано-Франківськ, 2015. 216 с.
10. Сташевський А. Сучасна українська музики для баяна: виражальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль: монографія. Луганськ: Янтар, 2013. 466 с.
11. Черепанин М., Булда М. Естрадний олімп акордеона: монографія. Івано-Франківськ: Видавництво «Лілея-НВ», 2008. 256 с.